

Cseres-Gergely Zsombor – Molnár György:
Munkapiaci helyzet a közfoglalkoztatásból való kilépés után¹
(Kivonat)

A szerzők tanulmánya a **közfoglalkoztatásból való kilépés és a munkaerőpiacon történő elhelyezkedés egyéni és környezeti**, segítő vagy hátráltató **tényezőinek vizsgálatára** törekszik. Az elemzés alapja egy epizódalapú, a Nemzeti Munkaügyi Hivatal által előállított adatbázis.

A kutatók a közfoglalkoztatási programból való kilépéstől számított 180. napon jellemző státusokat elemzik, amelyek az alábbiak lehetnek: 1. elhelyezkedés a nyílt munkaerőpiacon, 2. részvétel közfoglalkoztatásban, 3. regisztráció munkanélküliként, 4. nem dolgozik és nem is regisztrált. A rendelkezésükre álló adatállomány a 2011 és 2013 közötti időszak munkaügyi történéseit öleli fel, így a 180. napi státus vizsgálatával az adatbázist a 2011-2012-ben közfoglalkoztatott személyek körére szűkítették. A kilépési arányok elemzése révén megállapították, hogy a szóban forgó csoport 45,8 százaléka regisztrált munkanélküli volt a 180. napon. Valamivel több mint egyharmad volt az aránya az újra közfoglalkoztatott személyeknek, 13,3 százaléknak sikerült munkába állnia az elsődleges munkaerőpiacon, 6,7 százalék pedig nem dolgozott és munkanélküliként sem regisztráltatta magát.

A munkaügyi rendszerben vagy közfoglalkoztatásban töltött idővel kapcsolatban a szerzők megállapítják, hogy ennek hosszabbodásával a nyílt piacon történő munkavégzés aránya kisebb. Az újbóli közfoglalkoztatás esélye nagyobb, ha a munkaügyi rendszerbeli jelenlét vagy a közfoglalkoztatásban töltött idő hosszabbodik. A tartós munkanélküliek esetén a regisztrációba való visszalépés aránya (esélye) nő meg az előélet hosszával. A nem regisztrált, nem dolgozó státus mind a munkaügyi rendszerbeli életút, mind a közfoglalkoztatási pályafutás idejével csökken.

A tanulmány vizsgálja, hogy a 180. napi státus hogyan alakul az egyénre, illetve a végzett munkára jellemző tulajdonságok mentén. A nők esetében magasabb a regisztrált munkanélküliek aránya (50,7%) a 180. napon, mint a férfiak (42,4%) esetében, továbbá alacsonyabb a közfoglalkoztatottak (29,2%) és magasabb a nyílt munkaerőpiacon dolgozók aránya (14,7%) a kilépéstől számított hat hónap után – a férfiaknál 37,5 és 12,4 százalék a vizsgált arány. Az életkor szempontjából a 25 év alattiak vannak szerencsésebb helyzetben: 16,8 százalékuk talált munkát és 29,0 százalék lett ismét közfoglalkoztatott. A 44 év feletti

¹ A szerzők műve a 'Munkaerőpiaci Tükör 2014' című kötet egyik tanulmánya. Elérhetősége: http://econ.core.hu/file/download/mt_2014_hun/kozelkep_29.pdf (Utolsó letöltés ideje 2015. 08. 07.)

helyzete kedvezőtlenebb: 10,3 százalékuk dolgozott, 38,8 százalékuk pedig valamilyen közfoglalkoztatási programban vett részt a vizsgált napon. A legfeljebb nyolc általános iskolai végzettség növeli a regisztrált munkanélküliség valószínűségét és rontja az elhelyezkedés esélyeit, ugyanis az elhelyezkedett személyek aránya körükben tíz százalék alatti (8,9%), míg a munkaügyi rendszerben regisztráltaké 51,0 százalék. Legnagyobb arányban (25,6%) a minimum érettségizettek – beleértve a felsőfokú iskolai végzettséggel rendelkezőket is – állnak munkában a közfoglalkoztatásból való kilépést követő 180. napon. A pályakezdők esetében magas a regisztrált munkanélküli státusz aránya (47,3%), de a nem pályakezdők esetében is 45,7 százalék. Előbbi csoport nyílt munkapiacra történő elhelyezkedése kedvezőbb, arányuk 16,0 százalék, míg a nem pályakezdők esetében 13,0 százalék. A szakmunkások, szakiskolát végzettek csoportját tekintve a legjelentősebb az újbóli közfoglalkoztatás; körükben 37,4 százalék az aránya azoknak a személyeknek, akiknek a 180. napi státuszát a programban való ismételt részvétel jelenti. A nem regisztrált, nem dolgozó személyek aránya a pályakezdők (8,9%) és a minimum érettségivel rendelkezők csoportján belül a legmagasabb (7,4%).

A résztvevők előtörténete szempontjából, a megelőző nem közfoglalkoztatási epizódot tekintve a rövid idejű, legfeljebb három hónapos regisztráció a nyílt munkapiaci elhelyezkedést nagyobb mértékben valószínűsíti, mint a 12 hónapnál hosszabb idejű regisztráció: előbbieket esetében 16,9 százalék, míg utóbbiaknál 10,8 százalék a 180. napon munkában állók aránya. A munkanélküli ellátást kapott személyek és a foglalkoztatást helyettesítő támogatásban részesített egyének között van különbség. Az előbb említett csoporton belül magasabb az elhelyezkedettek (16,9%) és a közfoglalkoztatásban részt vevők (39,2%) aránya is, míg az „FHT-s” személyek esetében 11,9 százalék az elhelyezkedés mértéke és kevesebb mint egyharmad (31,5%) az ismételt közfoglalkoztatás valószínűsége a 180. napon. Utóbbiak csoportjában magasabb (több mint 50%) a regisztrált munkanélküli státussal jellemezhető aránya, amely érték a munkanélküli ellátásban részesített személyek esetében 37,8 százalék. A képzésben és a közfoglalkoztatáson kívüli egyéb programban való részvétel az elsődleges munkaerőpiacra történő kilépést kedvezően befolyásolja: 19,8 és 17,8 a vizsgált arány. Ugyanakkor nem elhanyagolható a közfoglalkoztatott státusz előfordulása sem, amely 35,2 százalékos arányban jellemző a képzésben részt vevőkre. A közfoglalkoztatáson kívül más programba is bekapcsolódott személyek 42,1 százaléka közfoglalkoztatott a vizsgált 180. napon.

A közfoglalkoztatási epizódra jellemző munkaidő szempontjából az eredmények azt mutatják, hogy a négy órában közfoglalkoztatottak nagy arányban (64,3%-ban) regisztrált

munkanélküliek a kilépéstől számított félév végén. Az elhelyezkedettek aránya 11,8 százalék, a hat és nyolc órában dolgozók esetében viszont ennél magasabb: 15,3 és 13,7 százalék. A teljes munkaidőben közfoglalkoztatottak a kilépésüktől számított 180. napon 48,1 százalékos arányban vettek részt ismét ilyen típusú programban; a hat- és négyórás munkaidő esetén 27,6 és 19,3 százalék ugyanez az érték.

A közfoglalkoztatás keretében végzett munka egyszerűsége szempontjából megállapítják a szerzők, hogy az újbóli közfoglalkoztatás hasonló (kb. egyharmad) mértékű azok között, akik egyszerű munkát végeztek és azok körében, akik nem (az elemzés ezt a két csoportot különíti el). Utóbbiak esetében magasabb a nyílt piaci munkavégzés aránya (18,1%), míg az egyszerű munkát végzők esetében alacsonyabb (8,7%). A programok típusa szerint is adódnak eltérések: a 180. napon közfoglalkoztatásban részt vevők aránya több mint 50 százalék az országos, 38,3 százalék a hosszabb idejű és 19,3 százalék a rövidebb időtartamú programban korábban dolgozó személyek vonatkozásában. A regisztrált munkanélküliek aránya a rövid idejű programból kilépők esetén a legnagyobb (64,3%) és az országos programot tekintve a legkisebb (27,7%). A legnagyobb elhelyezkedési arány a hosszú időtartamú közfoglalkoztatásban részt vevő személyekre jellemző: 14,8 százalékuk dolgozott a kilépéstől számított 180. napon.

A közfoglalkoztatás eredményességének ilyen típusú vizsgálata azonban mindig csak egy-egy dimenzió mentén ismerteti az eredményeket, az egyes szempontok együttes figyelembevételére nem tér ki. Az alkalmazott módszer az összetételhatást nem küszöböli ki, a bemutatott arányszámok több tényező együttes fennállása miatt nem feltétlenül tükröznek „valós” eredményeket. Például a nem, a kor és az iskolai végzettség között olyan típusú összefüggés állhat fenn, amely ok miatt az ismertetett arányszámokra csak nyers hatásként tekinthetünk. Ezt szem előtt tartva a kutatók egy többváltozós elemzési technikát, az ún. multinomiális logit modellt is alkalmazzák munkájuk során. Ennek eredményeként megállapítják, hogy a résztvevők előtörténete szempontjából a 4-11 hónapig tartó regisztráció pozitívan függ össze a munkaerőpiacon való elhelyezkedéssel és negatívan a közfoglalkoztatás valószínűségével, ellentétben azzal, ami az ennél rövidebb és hosszabb idejű regisztrációt illeti. Az elhelyezkedésre akkor nagyobb az esély, ha a közfoglalkoztatásban töltött idő nem nő. A hosszabb munkaügyi rendszerben töltött idő a regisztrációba történő visszalépésnek kedvez. A képzés pozitív összefüggést mutat az elhelyezkedéssel, az egyéb programokban való részvétel pedig a közfoglalkoztatás esélyével. A közfoglalkoztatásban töltött hosszabb idő és a nyílt piaci munkavégzés között negatív kapcsolat áll fenn, és az újabb közfoglalkoztatásnak kedvez.

Nem szabad figyelmen kívül hagyni a mérés hónapját sem: a nyári hónapok a foglalkoztatás szempontjából kedvezőbbek; a tél végére, illetve tavaszra eső közfoglalkoztatásba történő belépési hullámok pedig a regisztrációban szereplők számát csökkentik.

A kutatók összefoglalásukban többek között arra irányítják a figyelmet, hogy a közfoglalkoztatás a munkaügyi rendszerbe frissen bekerülő személyeket tartja magában, ellentétben a hosszabb ideje regisztrált munkanélküliekkel. Fontos azonban megjegyezni, hogy a közfoglalkoztatási programok között eltelt időben a rövid idejű regisztráció megnövekszik, s mindez jellemző lehet olyan egyénekre, akik a programból személyes és környezeti jellemzőik miatt kisebb eséllyel tudnak kilépni úgy, hogy ne kerüljenek oda ismét vissza. Éppen ezért érdekes lenne például annak vizsgálata, hogy mi jellemző azokra a személyekre, akiknek munkaügyi rendszerbeli életútja többnyire a közfoglalkoztatás és a munkanélküliség váltakozásából áll.

Készült a BM KVHÁT Statisztikai, Elemzési és Adatszolgáltatási Osztályán
Budapest, 2015. augusztus